

PERIKLÉS ÉS ATHÉN ARANYKORA

Készítette: Illés Imre Áron

SZTE BTK Ókortörténeti Tanszék

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

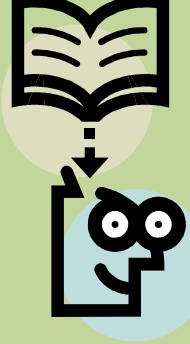

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

 Illés Imre Áron	 Az olvasólecke elolvasásához szükséges idő: ~ 20-30 perc A teljes feldolgozásához szükséges idő: ~ 90-120 perc
--	--

Az anyag felépítése: a tananyag feldolgozása során kövesse az olvasóleckében található utasításokat. Az anyag törzse az olvasóleckében található, a legfontosabb adatokat (fogalmak, személyek, évszámok, helyek) **félkövérrel** szedtünk, az egyes fejezetek kulcsmondatait pedig **sárga háttérrel**, a tanulás során ezekre helyezzen külön hangsúlyt. Az olvasólecke végén további olvasnivalókat talál, ezek az ismeretek elmélyítését, alaposabb megértését szolgálják.

A **szürke dobozokban** kiegészítő információk, érdekességek szerepelnek, extra feladat, források stb. formájában.

Tanulási tippek

- Hatékonyabban tud tanulni, ha strukturálja a tudását, nem pedig minden egyes adatot külön, a levegőben lógva próbál bemagolni. A lenti logikai vázlatnak két funkciója van:
 - a, minél aktívabb a tanulás, annál hatékonyabb, ezért a tananyag feldolgozása közben figyeljen arra, hogy az egyes részek, adatok hova tartoznak és milyen viszonyban vannak egymással;
 - b, ha a lenti vázlatot ki tudja tölteni tartalommal (minden egyes vázlatponthoz tud néhány összefüggő, tartalmas mondatot, pár névvel, adattal stb.), akkor tudja az anyagot. Érdeemes lehet a lenti

vázlatot saját jegyzetekkel, megjegyzésekkel kitölteni. Akár úgy is, hogy a tananyag feldolgozása során folyamatosan figyeli ezt is.

- **FONTOS:** a lenti vázlat bemagolása az összefüggések, adatok ismerete nélkül még nem jelenti azt, hogy tudja az anyagot.
- Előzetes tudásának, érdeklődésének megfelelően érdemes lehet saját hasonló vázlatot készítenie, a megfelelő részek elhagyásával, kiemelésével, vagy a vázlat átstrukturálásával gondolatérképpé. Ha vizuális típus, használjon színeket a kiemeléshez stb.

Feladat 1.

Hogy a tanulás minél aktívabb legyen, a tananyag feldolgozása során a következő kérdésekre, összefüggésekre keresse a választ! Ha ezeket a kérdéseket összefüggően, néhány adattal együtt meg tudja válaszolni, tudja az anyagot.

- Hogyan alakultak a görög államok erőviszonyai a görög-perzsa háborúk után?
- Mettől meddig állt fenn a délosi szövetség, mi a jelentősége az athéni bel- és külpolitika alakulásában?
- Kimón ideje alatt milyen irányvonalak jellemzik az athéni külpolitikát?
- Melyek voltak az első peloponnésosi háború fontosabb eseményei? Hogyan hatottak egymásra a különböző hadszínterek eseményei? Melyek voltak a béke pontjai?
- Mi jellemzi a periklési aranykor athéni belpolitikáját?

Logikai vázlat / Miről szól a lecke?

1. Források
2. Hellas közvetlenül a görög-perzsa háborúk után
3. A délosi szövetség
4. Kimón
5. Periklész
 - 5.1. Az első peloponnészi háború
 - 5.2. Periklész aranykora

1. Források

A görög perzsa-háborúk vége (479) és a peloponnésosi háború kezdete (431) közötti szűk 50 évet görögül **pentékontaeteiának** (~ 50 év) nevezik. A görög-perzsa háborúktól (Hérodotos) és a peloponnésosi háborútól (Thukydides) eltérően **ennek a korszaknak nincs saját történetírója**. Így igazán részletes, összefüggő történeti elbeszéléssel nem rendelkezünk. A korszak történetéhez azonban jól használható **Thukydides** (460-400k.), aki bár a peloponnésosi háborúról (431-404) ír, de az első könyvében röviden összefoglalja az előzményeket is, valamint a Kr. e. 5. században alkotó **Diodóros**, akinek Bibliothéké (Könyvtár) c. világtörténeti összefoglalása csak töredékesen maradt ránk, de a korszakra vonatkozó 11-12. könyve sértetlenül fennmaradt.

E mellett **számos életrajzzal** is rendelkezünk: pl. Nepos és Plutarchos Themistoklés és Aristeidés életrajzának a vége; Nepos Kimón életrajza, Plutarchos Periklés és Kimón életrajza. Ezen kívül a korszak megismerését segítik számos egyéb irodalmi alkotás utalásai, valamint a **régészeti és feliratos források** is (pl. az adólisták).

2. Hellas közvetlenül a görög-perzsa háborúk után

A győztes 480-as salamisi és a 479-es plataiai és mykaléi csata után a görögök kezébe került a kezdeményezés. Célként fogalmazódott meg a médismosszal (~ perzsabarátsággal) vádolt görög városok megbüntetése, továbbá a kis-ázsiai görög városok felszabadítása. A görög városok közül elsősorban **Thébai** valamint **Thessalia** kompromittálta magát, ellenük **Leótychidas** spártai király vezetett kevésbé sikeres hadjáratot (állítólag megvesztegették, s ezért nem volt elég erélyes). A győztes görögök ráadásul nem is értettek teljesen egyet abban, hogy mennyire szigorúan kellene megbüntetni a perzsabarát „rokonaikat”. Az igazsághoz persze hozzátartozik, hogy a perzsaellenes görögök túl délen (Thermopylai és Artemision) próbálták megállítani a perzsákat, így az ettől északra fekvő területeknek, pl. **Thessaliának** nem maradt sok választása, vagy egyedül, a többiek katonai támogatása nélkül száll szembe a félelmetes perzsa haderővel, vagy átáll Xerxés oldalára. **Thébai** esete már más kérdés, ő inkább Athén-ellenessége miatt, az „ellenségem ellensége a barátom” elvet követve támogatta a perzsákat.

Spárta a perzsabarát városok szigorú megbüntetését követelte, pl. a delphoi **amphiktyóniából** való kizárásukkal. Ez azzal a veszéllyel fenyegetett, hogy ebben a delphoi szentély biztonságát szavatoló, s ezáltal politikailag is igen jelentős testületben a kizárt tagok helyett Spárta szerzi meg a döntő befolyást, s ez nem volt a frissen megerősödött Athén ínyére. **Leótychidas** sikertelen hadjárata segített eldönteni a kérdést, a perzsabarát városok nem kaptak érdemi büntetést.

Kis-Ázsia felszabadításában viszont egységesek voltak a görögök, kezdetben az athéniak és a spártaiak egyaránt részt vettek ebben, **478-ban** visszafoglalták pl. **Byzantion** a perzsáktól. **Pausanias** spártai hadvezér, a plataiai győző azonban

túl arrogánsan bánt szövetségeseivel, s a helyzet annyira elmérgesedett, hogy vissza is hívták Spártába és megfosztották hadvezéri tisztétől.

Feladat: Nézzen utána, hogy mit lett Pausanias további sorsa, s hogy hogyan kapcsolódik Themistoklés további karrierjéhez.

Ezt követően Spárta már nem is vesz részt a felszabadító hadműveletekben és a katonai és politikai vezetés egyértelműen Athén kezébe kerül. Ezt az is elősegítette, hogy bár a háborúk során a perzsák elfoglalták és lerombolták Athént, a háborút követően azonnal megindult az újjáépítés, s noha a spártaiak meg akarták akadályozni a falak felépítését, Athént – minden más épületet megelőzve éppen a falakkal kezdve – gyorsan helyreállították. A spártaiak azon az alapon ellenezték a falak felépítést, hogy egy újabb perzsa támadás során a falakkal megerősített Athén erős perzsa támaszpontul szolgálhatna. Ezt az érvet azonban sokszor csak ürügynek tekintik, s valójában a már fennálló spártai-athéni ellentétek megnyilvánulását látják benne, azaz Spárta nem a perzsáktól fél, hanem már Athéntől, s ezért akarja megakadályozni a védművek megépítését.

Fontos kiemelni, hogy forrásaink általában későbbiek, akik már tudatában voltak az egész századon végigvonuló athéni és spártai háborúknak, és az athéni falaknak ebben játszott kiemelt jelentőségének, így az ellenségeskedést könnyen visszavetíthették már erre az időszakra is. Ráadásul ők, ahogyan mi is, tudták, hogy a perzsák nem fognak újra támadni, a kortársak azonban ebben nem lehettek biztosak. S azt sem szabad elfelejtenünk, hogy Athént a perzsák a hadjárat során kétszer is harc nélkül foglalták el, ennek megfelelően a spártaiak ellenkezése mögött nem feltétlenül kell hátsó szándékot látnunk, bár nem zárhatjuk ki, hogy volt. Az adott információk alapján teljesen jogosnak látszik a félelmük, hogy ha Athént megerődítik, majd egy újabb perzsa támadás során

ismét harc nélkül feladják, akkor egy erős perzsa hídfőállást képezhet görög földön.

3. A délosi szövetség

A falak helyreállításánál is fontosabb volt azonban Athénnek a délosi szövetség megalapításában játszott szerepe. A szövetséget **478-ban alapították**, célja az esetleges újabb perzsa támadás elhárítása, a kis-ázsiai görögök felszabadítása és a bosszú volt. Ennek érdekében mindegyik szövetséges tagállam vagy katonákat állított, vagy pénzt küldött a háborús célokra. A szövetség kincstára és ülései Apollón szent szigetén, Déloson voltak, innen eredt a szövetség neve. Az egyes tagállamok által befizetendő hozzájárulás összegét a hagyomány szerint az igazságosságáról híres **Aristeidés** határozta meg, s a szövetség megalakulásának idején ez **460 talantont** tett ki. A csatlakozás önkéntes volt, s bár Athénnek volt a legnagyobb flottája a szövetségen belül – és kívül is – eredetileg egy összgörög érdekeket képviselő szövetségről beszélhetünk.

Idővel azonban ebből az önkéntes szövetségből athéni birodalom lett, az eredeti szövetségi hozzájárulásból Athén által egyoldalúan és olykor drasztikusan megemelt adó lett (a peloponnésosi háború kitörésekor, 430 körül, az eredeti 460 helyett **600 talanton**, amely összeg 424-re **1460 talantonra** emelkedett); az egyenjogú szövetségesekből pedig alattvaló. Athén ráadásul durván beleavatkozott a szövetséges államok belügyeibe is (pl. az államforma kérdése, pereskedni Athénba kellett járniuk stb.). Ha valamelyik tagállam ki akart lépni a szövetségből, Athén ezt katonai erővel akadályozta meg, s a katonaállítás helyett egyre inkább pénzt kellett fizetniük, azaz a szövetségesek pénzén Athén hadereje és anyagi tartalékai nőttek. A kincstárat is **454-ben**, egy perzsaellenes egyiptomi hadjárat kudarca után a növekvő perzsa veszélyre hivatkozva Athénba szállították át.

Komoly kérdés, hogy Athén eredetileg jóhiszeműen vállalta a vezetést, s fokozatosan alakult át ez a szövetség birodalommá, vagy már kezdettől fogva ez volt a céljuk. Az eredmény azonban világos, s ahogy Thukydidés mondatja

Periklészsel: lehet, hogy helytelen volt ilyen elnyomó hatalmat és birodalmat kiépíteni, lemondani róla azonban biztosan veszélyes.

Végül a délosi szövetségnek a perzsaellenes hadjáraton jelentősen túlmutató szerepe lett: a délosi szövetség anyagi lehetőségei biztosították Athén katonai hatalmának a növekedését és kulturális virágzásának hátterét, s a perzsaellenes külpolitika mellett és helyett a görögök egymás elleni harcaiban játszott döntő szerepet.

Az öt körzetre osztott délosi szövetség és tagállamai.

[https://hu.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9loszi_Sz%C3%B6vets%C3%A9g#/media/F%C3%](https://hu.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9loszi_Sz%C3%B6vets%C3%A9g#/media/F%C3%A1jl:Map_athenian_empire_431_BC-hu.svg)

[A1jl:Map_athenian_empire_431_BC-hu.svg](#)

Feladat: nézzen utána, hogy a szövetség fontosabb városai közül (a fenti térképen nagyobb betűméret jelöli őket), kinek volt az évek során katonai konfliktusa Athénnal, és ha volt, miért volt. Mit árul el ez a szövetség önkéntességéről?

4. Kimón

A 470-es és 460-as évek athéni politikáját a marathóni győztesnek, Miltiadésnak a fia, **Kimón** határozta meg, akinek külpolitikai nézeteit jól jellemzi fiai neve: Thessalos és Lakedaimonios. **Kimón Spárta-barát** politikája értelemszerűen csak az inkább **Spárta-ellenes Themistoklés** visszaszorulásával nyerhetett teret. Erre nem kellett sokáig várni, a 470-es években Themistoklés befolyása egyre csökkent, mígnem 472/1-ben **ostrakismosszal** (a cserépszavazással, amelyet egyes vélemények szerint ő vezetett be, de legalábbis kezdett igen intenzíven politikai célokra használni). Az ostrakismos egyértelműen mutatta Kimón vezető szerepét, aki többször is **stratégosi** tiszteet töltött be.

Ebben az időszakban **az athéni külpolitika fő irányai a következők** voltak:

- az **Égei-tenger megtisztítása** a perzsáktól és a kis-ázsiai **görögök felszabadítása**, ezen a téren igen komoly sikereket értek el, idővel az összes kis-ázsiai város felszabadult és döntő többségük csatlakozott a délosi szövetséghez. Legfényesebb győzelmüket az **Eurymedón folyónál** aratták Kimón vezetésével valószínűleg 469-ben;
- sikeresen léptek fel **Pausanias ellen** s üzték ki a stratégiai jelentőségű Byzantionból, e város ugyanis ellenőrizni tudta a Fekete-tengerről Athénba irányuló gabonaszállítmányokat. Fontos kiemelnünk, hogy spártai Pausaniasszal szembeni erőteljes fellépés nem volt egyben Spárta-ellenes harc is, hiszen ekkorra Pausanias már kegyvesztetté vált Spártában, s hivatalosan is megfosztották hadvezéri címétől;
- meg akarták szilárdítani a hatalmukat a **trák partvidéken**. Ez a terület elsősorban **az aranybányák, a hajóépítéshez szükséges faanyag, és a Fekete-tengerhez vezető útvonalak ellenőrzése miatt** volt rendkívül fontos Athén számára. A 470-es évek sikerei után, a 460-as években már inkább

a kudarcok voltak a jellemzőek, majd csak **437**-ben sikerül várost alapítaniuk itt, **Amphipolis** néven;

- végül megjelentek az első **repedések a délosi szövetség** belül is, különösen érzékeny csapás volt az thrák partvidék előtt fekvő jelentős sziget, **Thasos** elszakadási kísérlete a 460-as évek közepén. Az athéniak csak több éves ostrom után 463-ban tudták elfoglalni a várost, amelynek falait lerombolták, s **Thasos ezentúl már nem hajókat küldött a szövetségbe, hanem pénzt.** (A későbbi elszakadási kísérletek esetében is ez lesz a minta, ha egy város megpróbált elszakadni, erővel elfoglalták, falait lerombolták, s ha korábban esetleg katonákat vagy hajókat küldött a szövetségbe, ezt megszüntették, és helyette pénzügyi hozzájárulásra kötelezték.)

A fentiekből is látszik, hogy a 460-as években a délosi szövetség tevékenysége és Kimón „uralma” már közel sem az a perzsaellenes diadalmas hadjárat, mint ami a 470-es évek elején volt, egyre inkább láthatóvá vált, hogy **a szövetség az athéni érdekek kiszolgálója lett, de nem is mindig sikeresen.** Kimón politikai karrierjének azonban egy teljesen más irányú vállalkozás vetett véget. 464-ben egy földrengést követően **helótafelkelés** tört ki Spártában, amelyet a spártaiak legyűrték ugyan, de a helóták egy jelentős csoportja a jól védhető **Ithomé-hegyen** fészkelte be magát, s a spártaiak nem tudták innen kifüstölni őket. Kimónnak 462-ben sikerült keresztülvinni Athénban, hogy egy sereget küldjenek a spártaiak támogatására. A spártaiak azonban **attól tartva, hogy az athéniak esetleg összejártsanak majd a helótákkal, dolguk végezetlenül hazaküldték az athéniakat,** ez pedig **Kimón politikai bukásához** és **461**-ben az osztrakizálásához vezetett.

Cserépszavazáshoz használt ostrakonok (cserépdarabok) Themistoklész nevével, Themistoklész mellett az athéni szokásoknak megfelelően vagy az apja nevét (Neoklész) vagy démosa (kerülete) nevét tüntették fel (Phrearroi) annak érdekében, hogy ne keverjék össze egy másik Themistoklészszel.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/26/Athen_Stoa_Ostrakismos_2.jpg

Feladat: nézzon utána, hogy mikor zajlott Athénban az utolsó cserépszavazás, és hogy a végül száműzetéssel sújtott személy politikai jelentősége mennyiben támasztja alá azt, hogy a cserépszavazást az egyeduralkodó ellen alkalmazták.

5. Athén Periklés alatt

Kimón bukása után Athénban a határozottan Spárta-ellenes **Periklés vette át a vezető szerepet**, aki **archón** ugyan nem volt, de számtalan alkalommal töltötte be a **stratégosi** tiszte, s így **szinte egyeduralkodóként igazgatta Athén ügyeit**. Ez a belpolitikai fordulat hamarosan nyílt katonai konfliktushoz vezetett Spártával. E katonai összeütközés már érett egy ideje, eddig is főleg Kimón személyes befolyása akadályozta meg.

5.1 Az első peloponnésosi háború

Az első vagy kis peloponnésosi háború **460 és 445** között zajlott az Athén vezette délosi szövetség és peloponnésosi szövetség között. (Amennyiben mindenféle jelző nélkül látjuk a peloponnésosi háborút, akkor az általában a másik, sokkal nagyobb jelentőségű, pl. Athén bukásával is járó második peloponnésosi háborúra utal, amely **431 és 404** között zajlott).

A háború kezdetben komoly athéni sikereket hozott:

- Argosszal szövetkezve Athén vereséget mért Spártára egy csatában;
- blokád alá vette Aigina szigetét (Athén régóta szerette volna megszerezni Aiginát, egyrészt az öbölben elfoglalt stratégiai jelentősége, másrészt a művelhető területei miatt);
- felszabadította Kyprost a perzsák alól;
- jelentős erőkkkel támogatta az egyiptomiak perzsa ellenes felkelését;
- végül pedig fegyverszünetet kötve Spártával felülkerekedett Thébaion, és sikerült elfoglalnia Aiginát is.

A **kezdeti sikerek után azonban komoly kudarcok** érték, 454-ben elbukott az egyiptomi lázadás, és Athén nemcsak a már ott lévő csapatait veszítette el, hanem az éppen ekkor küldött erősítést is. Erre hazahívták Kimónt és közvetítésével **békét kötöttek Spártával (452)**.

Majd a **Kallias-féle békével 449-ben Perzsia és a délosi szövetség lezárta a görög-perzsa háborút**. A perzsák elismerték az ión városok függetlenségét, vállalták, hogy nem közelítik meg három napi járóföldnél közelebb a partvidéket és nem hajóznak be az Égei-tengerre, cserébe Athén vállalta, hogy nem avatkozik be Perzsia egyéb területeinek az ügyeibe, ahogy pl. tette az egyiptomi lázadás során.

A Kallias-féle béke után Athén már teljes figyelmét a görögökre tudja fordítani, de egyesült erejükkel (Spárta, Thébai, Phókis stb.) nem bír, így az első peloponnésosi háborút **a harminc éves békével zárták le 445-ben**. A béke értelmében **a már valamelyik szövetséghez tartozó államok maradnak az adott szövetségben** (pl. Spárta nem csábíthat el a délosi szövetséghez tartozó államokat). Garantálják Aigina függetlenségét, és Athénnek ki kell vonulni Megarából is.

5.2 Periklés aranykora

Periklés nemcsak külpolitikailag volt Kimón ellenfele, hanem a belpolitikában is, míg **Kimón arisztokratikus, oligarchikus** irányvonalat képviselt, addig **Periklés inkább demokratikus** volt, azaz a nép kedvében jár. Szűkebb értelemben az ő idejét tekintik Athén aranykorának, azaz a Kimón száműzetésétől Periklés haláláig tartó időszakot (**461-429**). Bár hangsúlyoznunk kell, hogy kulturálisan és politikailag is kiterjeszthetjük ezt az aranykort: az ókomédia mestere, Aristophanés összes ránk maradt darabját Periklés halála után mutatta be, s a rhétorika majd csak a 4. században éli fénykorát. Ennek megfelelően a következő összefoglalásban Periklés korát tartjuk ugyan szem előtt, de nem kezeljük túl szigorúan a korszakhatárokat.

Periklés korszakának anyagi és politikai hátterét a délosi szövetség adja, a szövetségesek által befizetett adó jelentős részét nem hadi kiadásokra fordították, hanem építkezésre (ebben a korszakban készül el Athéné temploma, a Parthenon), és jóléti kiadásokra is, az átlagos athéni életszínvonal ebben a korszakban sokkal magasabb volt, mint előtte.

A szegényebb rétegek, akiknek a hagyomány szerint Solón idején még elviselhetetlenül rossz soruk volt, most **számíthattak az állam támogatására**, bevezették ugyanis a 2, majd 3 obolosos **napidíjat a bíróságokon** (ennyi pénzből egy család szerényen, de meg tudott élni), így az az athéni polgár, aki rész vett az esküdtbíróság (**héliaia**) munkájában, biztos megélhetésre számíthatott, amennyiben persze kisorsolták valamelyikbe, a naponta ülésező több száz fős bírói testületek közül. Sokkal stabilabb, bár verejtékesebb és veszélyesebb megélhetést nyújtott, ha elment **evezősnek** a flotta valamelyik hajójára (egy-egy hajón nagyjából 150-180 evezős volt, s a flotta több száz hajóból állt), illetve a hatalmas **állami építkezéseken is dolgozhatott** kubikosként. Később pedig már nem csak a bírának fizettekapidíjat, hanem a tanácsstagoknak stb. is.

Ha esetleg szakmája is volt, bőven számíthatott megrendelésre, államiakra is: kőművesek, szobrászok festők hada dolgozott az építkezéseken, de a flotta fejlesztéséhez és fenntartásához szükséges volt az ácsok, bőrművesek, szabók (vitorla) munkájára is, s a fegyverművesek sem maradtak éhen. Ráadásul a hatalmas flotta biztosította a kereskedelmi utakat is, így a kereskedők sem jártak rosszul, továbbá az athéni piacon el nem adott termékek is gazdára találtak. **A fentiek miatt Periklés bizton számíthatott az athéni nép támogatására.**

Ez azonban bizonyos **politikai változásokat** is hozott. Mivel a napidíjjal járó testületek munkájában athéni polgárok vehettek csak részt, egyre értékesebbé volt a polgárjog, részben ez magyarázza – egyéb politikai játszmák mellett –, hogy **szigorították a polgárjog feltételeit**: **451-től** már csak az számított athéni polgárnak, akinek mindkét szülője athéni polgár volt.

E mellett tovább folytatódott az arisztokratikus **archóni** tisztség erodálása, a stratégosokat választották, az archónokat azonban sorsolták, eredetileg az ötszáz mérősők, majd a lovagok közül, **458-tól** kezdve viszont már a zeugitések közül is. **Azaz amíg stratégosi tisztt az emberek bizalmát, a megválasztott stratégos rátermettségét jelezte, addig az archóni csak a véletlen kedvezését.**

Eredetileg 9, később 10 archón volt, az **archón epónymos**ról nevezték el az évet, ő volt a „főarchón”, az **archón basileus** **intézte a vallási ügyeket**, míg az **archón polemarchos**, aki eredetileg **a katonai ügyeket intézte**, és akit a stratégosok szorítottak ki ebből a pozícióból, egyre inkább csak bizonyos **igazságszolgáltatási jogköröket gyakorolt**. Mellettük fontos szerepet játszottak még a kincstárnokok (**tamias**) is, de rajtuk kívül is több mint ezer kisebb nagyobb tisztviselő volt ekkor Athénban. S az ügyek napi intézésében fontos szerepe volt a tanácsnak (**bulé**), a döntésekben pedig a népgyűlésnek (**ekklésia**) is. Fontos kiemelnünk, hogy bár Athén **közvetlen demokrácia** volt, a

korlátozott férőhely miatt a tényleges öntéshozatalban mindig csak a nép kisebbik része tudott részt venni (öt-hatezer a huszonöt-harmincezerből).

Feladat: Athénban számos állami ügy intézését illetve finanszírozását (hajók építése és felszerelése, színdarabok bemutatásának finanszírozása) magánemberek vállalták, kötelező **leiturgiá**ként, azaz a közösségnek nyújtott szolgáltatásként. Értelemszerűen erre csak a gazdagokat kötelezték, akik eleinte a dicsőségért, és a presztízszért örömmel vállalták ezeket a kiadásokat, később azonban már megpróbáltak kibújni alóluk. Hogy a lehetőségekhez képest igazságosan terheljék a gazdagokat, bevezették az **apodosis** intézményét, nézzon utána, hogy ez pontosan mit takart, s hogy valóban igazságosabbá tehetette-e a terhek viselését.

Feladat: említettük, hogy Periklész korszaka kulturális aranykor is volt. Nézzon utána, hogy a fent említetteken kívül milyen irodalmi (dráma, filozófia, történetírás) és képzőművészeti alkotások köthetők Periklész aranykorához.

Videó: a periklési fénykor egyik jelképe Athéné temploma az Akropolison, a Parthenon. Ezt mutatja be a következő videó, nemcsak a mai állapotában, hanem digitálisan rekonstruálva is: <https://www.youtube.com/watch?v=l41Z1Dxz7h0>

Összefoglalás

A görög-perzsa háborút **Athén vitathatatlanul megerősödve**, míg Spárta kicsit megtépázott presztízzsel fejezte be, idővel ki is lép a perzsaellenes katonai akciókból s ez Athén hatalmának növekedését segíti elő. Athén vezetésével **megalakul a perzsaellenes délosi szövetség**, amely azonban idővel autokratikus módon irányított athéni birodalommmá válik.

A perzsabarát **Kimón személye** el tudja hárítani a konfliktust a két nagyhatalom, Athén és Spárta között, s az athéni érdekeket más területeken sikerül érvényesítenie.

Kimón száműzetése után **Periklés szerzi meg a hatalmat**, az ő vezetése alatt egyre markánsabb lesz Athén Spárta-ellenessége, amely végül katonai összecsapáshoz vezet. A **460-445 között zajló első peloponnésosi háború végül egy harmincéves békével zárul**, amely azonban 15 évig sem fog tartani.

Feladat 2.

A tananyag elején található logikai vázlat segítségével többféleképpen is ellenőrizheti tudását:

a, az anyag megtanulása/átnézése után mindenféle segédeszköz nélkül készítse el az anyag logikai vázlatát (mintha szóbeli felelet előtt készülne fel);

b, ha az a, feladat már megfelelően megy, töltsse ki adatokkal a fenti vázlatpontokat, minden ponthoz tudni kell legalább 2-3 konkrét adatot (évszám, név, fogalom stb.).

Ez a feladat segít beazonosítani a problémás részeket, sokkal hatékonyabb, ha ezekre koncentrálni, mintha az egész anyagot újra és újra átolvasná differenciálás nélkül.

Feladat 3.

Lexikális tudása ellenőrzéséhez indítsa el a [PeriklésésAthénaranykora.htm](#) fájlt.

Olvasnivaló

Castiglione L.: Görög művészet. Budapest 1961

Hegyi Dolores – Kertész István – Németh György – Sarkady János: Görög történelem a kezdetektől Kr. e. 30-ig. Budapest 2002

Levi, P.: A görög világ atlasza. Budapest 1994

Németh György: A polisok világa. Budapest 1999

Németh György - Hegyi W. György: Görög-római történelem. Budapest 2011.

Németh György – Ritoók Zsigmond – Sarkady János – Szilágyi János György: Görög művelődéstörténet. Budapest 2006

Sarti, S.: Görög művészet. Budapest 2006

Szabó Árpád: Periklész kora. Budapest 1977

Szilágyi János György (szerk.): A görög művészet világa I-II. Budapest 1962

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE